

Fietsend de opleiding in!

Verkenning bestaand onderzoek:

Uit diverse onderzoeken onder migranten en studenten met een niet-Nederlandse achtergrond blijkt dat de fiets niet het meest voor de hand liggende vervoersmiddels is voor het overbruggen van korte afstanden. Zo onderzocht Aafke Verbeek in 2006 als student Milieuwetenschappen aan de Universiteit Wageningen voor haar afstuderen waarom Marokkanen minder fietsen dan andere Nederlanders.¹ En daarbij of er reden is om in het gemeentelijk fietsbeleid aandacht te besteden aan het stimuleren van fietsgebruik onder bepaalde allochtone groepen inwoners.

*“Uit de interviews werd duidelijk dat de mening over fietsgebruik onder geëmancipeerde en goed geïntegreerde Marokkanen afwijkt van de mening van wat conservatievere Marokkanen en van de lager opgeleide Marokkanen. Ook onderzoek van het Fietsberaad toont aan dat het niet zo is dat goed geïntegreerde Marokkanen meer fietsen dan minder geïntegreerde Marokkanen. Het lijkt er dus niet op dat Marokkanen in de toekomst zonder specifieke stimulerende maatregelen uit zichzelf meer zullen gaan fietsen. Eén van de belangrijkste redenen voor het lage fietsgebruik onder Marokkanen is dat zij geen fietscultuur hebben. Wil men het fietsgebruik onder Marokkanen verhogen, dan zal men daar in toekomstig fietsbeleid op moeten inspelen. **Aangezien er voor Marokkanen andere factoren een rol spelen om niet te gaan fietsen dan de factoren die autochtone Nederlanders van het fietsen weerhouden, is het raadzaam om in het gemeentelijk fietsbeleid specifiek aandacht te besteden aan bepaalde allochtone groepen, zoals de Marokkanen.**”*

Het onderzoek van Aafke Verbeek en de Fietsersbond is voor de gemeente Utrecht extra relevant, aangezien het grootste deel van de inwoners van Utrecht die niet in Nederland zijn geboren, afkomstig is uit Marokko (ongeveer 24% van deze groep, (in totaal: 13.419)).

Als we kijken naar onderzoeken en voorbeelden om fietsen te stimuleren in andere steden en landen (in het bijzonder gericht op die doelgroepen die fietsen als minder vanzelfsprekend beschouwen), kan geleerd worden van België. Twee concrete voorbeelden, met positieve effecten:

“The Bike Experience” in België²

De ‘Bike Experience’ helpt mensen in het zadel. Tijdens de kosteloze actie begeleiden ervaren fietsers (de Coaches), beginnende fietsers op hun dagelijkse trajecten, met effect:

DeMorgen. Cult. Muziek, film, tv, expo. Zine. Interview, foto, lifestyle.

VERVOER

Eindelijk: stedelingen ontdekken massaal de fiets

Nieuwe bevolkingsgroepen ontdekken tweewieler en geven fietsverkeer stevige duw in de rug

10-09-16, 07.16u - Ann De Boeck

Het aantal fietsers in de Belgische steden is het afgelopen jaar fink gestegen. Meest opvallend daarbij is dat groepen die vroeger onbereikbaar waren, nu op de fiets springen. "Tien jaar geleden zag je geen mannen van Marokkaanse afkomst met een fietsstoeltje en een kind. Nu wel."

In Brussel onderscheidt Smet twee grote categorieën: enerzijds de zeer overtuigde fietsers, anderzijds de mensen die nog een laatste duwtje in de rug nodig hebben. "Met 'The Bike Experience' zorgen we nu dat zij nu een persoonlijke coach kunnen aanvragen om hen te begeleiden op die eerste fietstocht."

Huur fietsen voor Brusselse studenten

In Brussel hebben diverse studenten- en overheidsorganisaties de handen ineen geslagen om samen fietsen onder studenten te stimuleren en te faciliteren. Bijvoorbeeld door huurfietsen voor studenten mogelijk te maken en gratis reparatiediensten bij lokale fietsmakers aan te bieden. Het succes van fietsen onder studenten neemt in Brussel nog elkaar jaar (fors) toe:

Ook dit jaar wint de fiets in Brussel weer terrein. Om te kunnen voorzien in de stijgende vraag organiseert de studentendienst Br(ik in samenwerking met CyCLO een fietsverhuur op maat van de Brusselse studenten. Voor 45 euro per semester of 70 euro per jaar kan je een fiets huren.

In 2016 kende het Brusselse fietsstelsel van Villo! een explosieve groei. Met 2600 abonnementen per week, tegenover 900 in dezelfde periode vorig jaar, en een dikke 1,5 miljoen omleningen per jaar, draait het systeem op volle toeren. De historische kaap van 10 miljoen omleningen sinds de start van Villo! in 2009 ligt binnen handbereik. Nu komt er bovenop Villo! in de schoot van de studentendienst Br(ik een formule specifiek voor jongeren.

BrikBike: fietsen in Brussel op studentenmaat

LAATST GEWIJZIGD: 8 DECEMBER 2016

Ten opzichte van vorig jaar is het aantal fietsende studenten in Brussel gestegen. Bijna de helft van de studenten geeft nu aan de fiets te gebruiken in de stad tegenover 33 procent vorig jaar. Dat blijkt uit een enquête die studentenservicedesk Brik heeft afgenomen bij zo'n 1000 Brusselse studenten.

¹ Zie voor de scriptie van Aafke Verbeek: <http://www.fietsberaad.nl/library/repository/bestanden/Met%20een%20dijellaba%20aan%20kan%20e%20niet%20fietsen1.pdf>

² Zie voor meer informatie: <http://bikeexperience.brussels.nl> & <http://www.demorgen.be/binnenland/eindelijk-stedelingen-ontdekken-massaal-de-fiets-bcdbc7e6/>

Nieuw concept: Fietsend de opleiding in!

Uit de diverse onderzoeken en werkende projecten volgt onder andere dat ‘**Normbepaling**’ van groot belang is: Dat het met andere woorden de normaalste zaak van de wereld is om de fiets te nemen richting school (en richting andere bestemmingen in de stad). Als deze norm niet door ouders, vrienden of andere bekenden in de directe omgeving van de MBO-student wordt meegegeven (om de student te stimuleren met de fiets naar school te gaan) is er natuurlijk één andere partij die het positieve voorbeeld kan bieden en de fietsmogelijkheid maximaal kan faciliteren. Dat gebeurt nu nog maar beperkt. Daar ligt dé kans voor de gemeente Utrecht om MBO-studenten (met een migratie-achtergrond) te bereiken en om via die weg te stimuleren/faciliteren om te fietsen.

Om welke partij gaat het?

Om de **(MBO)onderwijsinstellingen** in de gemeente Utrecht waar (aankomende) MBO-studenten hun opleiding volgen. Daar waar de MBO-studenten gemiddeld 3 tot 5 dagen per week zijn. Waar zij een groot deel van hun tijd besteden, gedrag aan- en afleren en zich ontwikkelen. De locaties van de MBO-opleidingen (van o.a. ROC Midden-Nederland en van MBO Utrecht) liggen verspreid door de gehele stad en in omliggende (rand)gemeenten.

Waar liggen de voornaamste kansen van het concept “Fietsend de opleiding in”?

Bij de **opendagen** en de **introductieperiodes** van de Mbo-opleidingen! Dat zijn dé momenten van oriëntatie en kennisname over hoe het er op de opleiding en in de stad van de opleiding aan toe gaat.

1. Op weg naar en tijdens de voorlichtingsdagen en oriëntatie-dagen van MBO-opleidingen

Als je als scholier je oriënteert op een vervolgopleiding, is een voorlichtingsdag een uitgelezen kans om kennis te maken met de instelling, de opleiding en ook met de stad.

ORIENTATIEWEKEN

Vmbo-leerlingen en mbo-studenten uit de regio Utrecht kunnen tijdens de oriëntatiedagen (meetlooptdagen) verschillende oriëntatieworkshops volgen. De oriëntatiedagen zijn gepland in de

Als je als scholier naar een open-dag, **oriëntatie-dag** (zie MBO Utrecht) of “**doedag**” (zie ROC Midden-Nederland) gaat, wordt in de uitnodiging aangegeven wat de locatie van de school is en hoe je daar kan komen.

Wat daarbij opvalt is dat MBO Utrecht en ROC Midden Nederland daarbij kiezen voor een adres weergegeven op *Google-maps* of met het *OV als basis-optie* (9292-OV-link):

The screenshot shows a website for 'PROGRAMMA OPEN DAGEN ACADEMIE VOOR ECONOMIE & ONDERNEMEN'. It lists two colleges: Beauty College (Kretadreef 61, 3562 VA Utrecht, tel. (030) 754 15 00) and Business & Administration College (Marco Pololaan 2, 3526 GJ Utrecht, tel. (030) 754 19 00). Both have 'Google maps' links circled in red. A red dashed oval highlights the text: 'De eerst volgende Open Dag is op donderdag 9 maart 2017 van 18.00 tot 21.00 uur op Australielaan 23. Bekijk hier hoe je naar Australielaan 23 in Utrecht komt.' An arrow points from this text to a blue button that says 'Bij doorklikken komt de scholier op 9292OV →'. To the right, there is a search bar for 'Waar wil je heen?' with 'Australielaan 23, Utrecht' entered, and a date/time selector set to '04 - 03 - 2017' and '15:05'.

Dat kan nog pro-actiever, positiever en meer fiets-stimulerend!

- ✓ Door tijdens de opendagen fietsen aan te bieden (en begeleiders) om scholieren richting de school te leiden.
- ✓ Door in de uitnodiging duidelijk te communiceren dat de school heel gemakkelijk per fiets bereikbaar is.
- ✓ Door in de Google-Maps-optie de routebeschrijving standaard in te stellen als “fiets-route”

In onderstaand kader zijn de data opgenomen van de open dagen, oriëntatie-dagen van MBO Utrecht en ROC Midden Nederland tot de zomer 2017. Deze dagen bieden (voor de gemeente Utrecht) direct mogelijkheid om invulling te geven aan de hiervoor beschreven mogelijkheden en het concept “Fietsend de opleiding in”:

Open dagen en avonden ROC Midden-Nederland

Maandag 10 april 2017 18.00 – 21.00 uur. [Alle leslocaties.](#) & Dinsdag 13 juni 2017 18.00 – 21.00 uur. [Alle leslocaties.](#)

Open dagen MBO Utrecht: Donderdag 20 april 2017 & Donderdag 8 juni 2017

Oriëntatiedagen / Oriëntatie-weeken MBO Utrecht: 13 tot en met 17 maart & 3 tot en met 7 april

2. Tijdens de introductieperiode

Een opleiding start met enkele dagen van introductie. Daarin leert de aankomend student de (MBO)onderwijsinstelling kennen, evenals de omgeving. Daarmee leert de student ook het reispatroon in Utrecht kennen en richting de onderwijsopleiding (soms in één gebouw, soms moeten studenten in meerdere gebouwen vakken volgen). Deze introductieperiode leent zich bij uitstek voor het introduceren en stimuleren van de fiets als hét vervoersmiddel in Utrecht. Tijdens de eerste dagen is het bijvoorbeeld mogelijk om:

- Een fietstocht te maken waarbij de studentenvoorzieningen in de stad worden aangewezen. Bijvoorbeeld langs Tivoli Vredenburg, Parnassos, etc. etc.
- Een fietstocht door de stad, waardoor de belangrijkste wegen, voornaamste verkeerspunten en snelste routes bekend worden.

3. Fiets-leenperiode in de opstartfase van de opleiding

Zoals uit diverse onderzoeken blijkt, kennen weinig andere culturen een fietscultuur zoals Nederland. Het feit dat MBO-studenten (met een migratie-achtergrond) de fietscultuur niet delen, de fiets als onveilig beoordelen en een lagere status toekennen, maakt dat deze studenten niet snel geneigd zullen zijn om direct bij de start van de opleiding een fiets te kopen. Zij zullen daar vermoedelijk van thuis uit ook niet toe worden aangespoord. Om deze reden is het van groot belang de student voor een langere periode kennis te laten maken met de fiets. Met andere woorden: door één of twee fietslessen weet de student misschien hoe een fiets werkt, maar het maakt nog niet dat de student direct een fiets koopt en frequent gaat gebruiken. Om het **gewenningsproces** te bevorderen en het fietsen te stimuleren én te faciliteren, is het daarom wenselijk dat studenten in de opstartfase van de opleiding (bijvoorbeeld gedurende het eerste kwartaal) gebruik kunnen maken van een fiets. Gratis of te leen tegen bijvoorbeeld een bedrag van 5 euro per maand. Gedurende de eerste weken/maanden kan de studenten dan beoordelen of het fietsen tussen school en thuis (en elders in de stad) hem/haar echt bevalt. Hierdoor kan een maximaal duurzaam effect worden bereikt. Concreet is het voorstel om op de MBO-opleidingslocaties in Utrecht 10 tot 20 'leenfietsen' aan te bieden voor scholieren die zelf niet over een fiets beschikken. Middels een klein contract kunnen afspraken tussen opleiding, gemeente en student worden gemaakt over het gebruik van de fiets. Gedurende de introductieperiode kan geïnventariseerd worden welke studenten willen deelnemen aan de "leen-periode".

In de introductieperiode en gedurende het eerste kwartaal kunnen ook fietsen te koop worden aangeboden richting de (aankomende) studenten. Tegen een kortingstarief kan de student een fiets aanschaffen of een definitief huur-abonnement afsluiten. Dit laatste blijkt ook in andere steden zeer succesvol te zijn.

Wat is er nodig voor realisatie?

Vijf aspecten zijn van belang voor de uitwerking van het concept, en zijn tegen relatief geringe kosten te realiseren:

1. **Afspraken met de MBO-instellingen in Utrecht** om tijdens de voorlichtingsdagen en introductieperiodes zoveel als mogelijk gebruik te maken van fietsen, en om de "leen-periode" van enkele fietsen te realiseren.
2. **Tijdelijke beschikbaarheid van fietsen** voor de voorlichtingsdagen, introductieperiodes en gedurende het eerste kwartaal van de opleidingen van de MBO-instellingen.
3. **Communicatie gedurende de voorlichtingsdagen en in het begin van het studiejaar** over de fietsroutes en over de mogelijkheid om een fiets via de onderwijsinstelling/gemeente (tijdelijk) te lenen (ook als de scholier zelf geen fiets heeft).
4. **Begeleidende studenten** die tijdens voorlichtingsdagen, introductieperiodes en de startperiode van de opleiding de fiets nemen. *Concreet gaat het er bijvoorbeeld om dat enkele studenten met de aankomende studenten fietsen van het centraal station (of thuis) naar de MBO-instelling. Hierdoor leert de aankomende student ook de stad beter kennen.*
5. **Aanbod** van fietsen tegen een kortingstarief.

Door bij de voorlichtingsdagen, de introductiedagen en in het eerste kwartaal van de opleiding fietsen tegen kortingstarief aan te bieden, kunnen aankomende studenten direct vervolggaven aan de actie. Daardoor kan een duurzaam en structureel effect worden gerealiseerd als gevolg van het concept "Fietsend-de-opleiding-in"

Waarom kan 'Fietsend de opleiding in' een succes worden?

- ❖ Voorlichtingsdagen en introductieperiodes zijn bij uitstek **een tijd van 'norm-vorming'** ("blijkbaar gaat het hier zo aan toe"). Als voor studenten duidelijk is dat fietsend naar school / de opleiding de norm is, zal dit stimulerend werken.
- ❖ Door fietsen in de voorlichtings- en introductieperiode aan te bieden hoeft niemand zich te schamen als hij/zij nog wat minder bekend is met de fiets. Er is **direct begeleiding beschikbaar**.
- ❖ Eigen bezit van een fiets is **bij de start van de opleiding geen vereiste**. Een tijdelijke leen-periode is mogelijk. Dit past perfect bij een dienstverlenende opstelling en bij een open houding richting Nederlanders met een migratie-achtergrond die zich Nederlandse gewoonte eigen willen maken. Daarbij past het dat niet meteen een fiets is aangeschaft, maar dat de student een periode kan wennen en zelfstandig kan beoordelen of hij/zij een fiets wil kopen.
- ❖ **Kosten kunnen relatief beperkt blijven**. Alleen fietsen beschikbaar voor de voorlichtingsdagen, de introductieperiode en voor het eerste kwartaal zijn noodzakelijk. Daarbij kunnen aantrekkelijke abonnementen worden aangeboden door fietsleveranciers gedurende de introductieperiode (en in het eerste kwartaal). Financiële middelen van de gemeente Utrecht kunnen gericht worden ingezet voor o.a. een promotiecampagne, begeleiding bij het fietsen door studenten en voor aanvullende bewegwijzering in de stad voor fietsers richting onderwijsinstellingen.
- ❖ Door tegen een gereduceerd tarief fietsen aan te bieden, kunnen aankomende studenten (die dat willen) zich **direct gereed maken voor de start van de opleiding**, inclusief vervoer binnen de (nieuwe) stad. Bij de overgang naar een vervolgopleiding komt het nodige kijken. Het kan handig zijn om meteen vervoer in de stad geregeld te hebben.

